

Araştırma Makalesi | Research Article

Çocuk Odaklı Habercilik Bağlamında Savaş Konulu Haberlerde Kullanılan Çocuklarla İlgili Fotoğrafların Göstergibilimsel Analizi: Suriye İç Savaşı Örneği

Semiotic Analysis of Photographs of Children Used in War-Themed News in the Context of Child-Focused Journalism: The Case of the Syrian Civil War

Aydın KAYMAK (Ph.D.)
Sivas Cumhuriyet University Faculty of Technology
Sivas/Türkiye
aydinkaymak8484@gmail.com

Aziz COŞKUN (Lect. Ph.D.)
Bitlis Eren University Faculty of Fine Arts
Bitlis/Türkiye
azizcosknn@hotmail.com

Başvuru Tarihi | Date Received: 25.02.2022
Yayına Kabul Tarihi | Date Accepted: 20.05.2022
Yayınlanma Tarihi | Date Published: 22.07.2022
<https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.1079037>

Öz

Çalışmanın temel amacı; Suriye iç savaşı örneğinde çocukların savaşa yönelik haberlerde yer alan görseller aracılığıyla nasıl temsil edildiklerini, çocuk odaklı habercilik bağlamında incelemektir. Bu amaç doğrultusunda; "Savaş konulu haberlerde kullanılan fotoğraflarda çocuklar nasıl temsil edilmektedir?" sorusunun cevabı aranmıştır. Çalışmanın örnekleme, Sabah gazetesinin sitesinde Suriye iç savaşına yönelik yayınlanan haberlerde kullanılan altı farklı fotoğraf ile sınırlandırılmıştır. Sabah gazetesinin örneklem olarak belirlenmesinde çalışmanın tasarlandığı döneme denk gelen 01-07 Kasım 2021 haftası tiraj raporunda tiraj oranı en yüksek olan gazete olmasıdır. Haberlerde kullanılan fotoğraflar, amaçlı örnekleme uygun olarak seçilmiştir. Seçilen fotoğraflar, Fransız Dil Bilimci Roland Barthes'in düz anlam ve yan anlam kavramları esas alınarak göstergibilimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. İncelemeler sonucunda, çocukların genellikle sefil ve izleyenlerde acıma duygusu uyandıracak şekilde konumlandırıldıkları tespit edilmiştir. Kullanılan fotoğraflarda çocuklar, verilmek istenen mesajın öznesi olmaktan çok savaştan önemli oranda etkilenen bireyler olarak gösterilmişlerdir. Ayrıca fotoğraflarda çocuklara yönelik beslenme, barınma gibi temel sorunlar dışında özel bir duyarlılık geliştirilmediği görülmüştür. Özetle kullanılan fotoğraflarda çocuğa yönelik yararın tam manasıyla gözetilmediğini söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Odaklı Habercilik, Savaş Konulu Haberler, Savaş Konulu Fotoğraflar, Göstergibilim, Suriye İç Savaşı.

Abstract

The main purpose of the study is to examine how children are represented through the images in the news about the war, in the context of child-oriented journalism, in the example of the Syrian civil war. In accordance with this purpose; the question of "How are children represented in the photographs used in the news about war?" is examined. The sample of the study is limited to six different photographs used in the news about the Syrian civil war on the website of Sabah newspaper. These photographs have been chosen in accordance with purposive sampling. Selected photographs are analyzed using the semiotic analysis method, based on the French linguist Roland Barthes's concepts of denotation and connotation. As a result of the examinations, it has been determined that the children are generally positioned as miserable and in a way that arouses pity in the audience. In the photographs used, children were shown as individuals who were significantly affected by the war rather than being the subject of the message to be conveyed.

Keywords: Child-Oriented Journalism, War News, War Photos, Semiotics, Syrian Civil War.

Giriş

Savaş; insanlıkla birlikte anılan, tarihsel anlamda yöntem ve uygulamalar bakımından birçok değişiklik gösteren, dolayısıyla farklılaşan kapsamlı ve dinamik bir olgu olarak ifade edilmektedir. Bu olgu, ilk çağlarda imparatorlukların, ulus-devletlerin yaşadığı köktenci bir gerçeklik olarak değerlendirilebilir. Savaş, kimi zaman toplumların bir diğerine üstünlük sağlamasında, kimi zamansa zenginlik ve şöhreti kendinde toplamada etkili bir güç olarak kullanılmıştır (Eker, 2015, s. 33). Bu güç yarışında taraflardan biri diğerine üstünlük sağlayamadığında içinden çıkılması zor durumlara neden olabilmektedir. Nitekim Tunus'ta 2010 yılında başlayan "Arap Baharı" süreci, tüm Ortadoğu haklarının çözümü zor durumlarla yüzleşmesine neden olmuştur. Bu sürecin belki de en görünür olanı Suriye iç savaşıdır. 15 Mart 2011 senesinde başlayan bu savaş, tam bir insanlık dramına dönüşmüştür. Genelde tüm insanlığı tehdit eden Suriye iç savaşı, çocuklar açısından da son derece büyük sorunlara yol açmıştır. Bu durum Birleşmiş Milletlerin (BM), her sene 4 Haziran'da çocuk haklarına dikkat çekmek ve bağlılığını anımsatmak amacıyla düzenlediği "Uluslararası Çatışma Kurbanı Masum Çocuklar Günü"nde de vurgulanmaktadır. İç savaşın bedelinin çocuklar tarafından ödendiği, iç savaş nedeniyle 2,5 milyonu çocuk olmak üzere toplam 6,7 milyon insanın ülkesini terk etmek zorunda kaldığı BM tarafından aktarılmaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonunun (UNICEF) raporuna göre; Suriye'de birçok çocuk gerekli sağlık hizmetlerinden mahrum şekilde hayatına devam etmekte ve her üç çocuktan biri eğitim görememektedir. Ayrıca ilgili rapora göre; Suriye'de iç savaşın başlangıcından bu yana en az 29 bin 296 çocuk çatışma halindeki taraflarca öldürüldü, birçoğu yaralandı veya sakat kaldı (Kako, 2020). Bu veriler, Suriye iç savaşının çocuklar üzerinde çok büyük yıkıcı etkileri olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Çocuklar üzerindeki bu etkilerin kamuoyunun sesi olarak adlandırılan medya tarafından aktarılması büyük önem taşımaktadır. Medya, hak odaklı habercilik bağlamında iç savaşın çocuklar üzerindeki etkilerini haberleştirirken onların da bir birey olduğunu göz önünde bulundurmalıdır. Çocukların, haberlerde hak anlamında görünür olmaları, nesneleştirilmeden özne olarak temsil edilmeleri, duygu, düşünce ve sorunlarına yer verilmesi, kimliklerinin deşifre edilmemesi, kişilik haklarının korunması, rencide edilmemesi beklenmektedir. Çalışma, bahsi edilen durumun böyle olmadığı ön kabulünden hareketle çocukların savaşa yönelik haberlerde yer alan görseller aracılığıyla nasıl temsil edildiğine odaklanmıştır.

Çalışmanın temel amacı, Suriye iç savaşı örneğinde çocukların savaşa yönelik haberlerde yer alan görseller aracılığıyla nasıl temsil edildiklerini çocuk odaklı habercilik bağlamında incelemektir. Değirmencioğlu'nun (2012, s. 171) da belirttiği gibi günümüzde medyanın gittikçe çeşitlenmesi ve günlük hayatın bir parçası haline gelmesi dikkate alındığında, medyanın çocuklara/gençlere nasıl etkide bulunduğu, nasıl temsil ettiği ve çocukların yararını dikkate alıp almadığı önemsenmesi ve üzerinde çalışılması gereken sorulardır. Medyanın temsiller yoluyla anlamlar ürettiği bilinen bir gerçekliktir. Medyada temsiller yoluyla kurgulanan hikâye, gerçeğin yerini alarak ön plana çıkar. Özellikle insan ve çocuk hakları gibi tartışmaya açık konularda medyanın temsiller yoluyla kurguladığı anlamlar, çok daha kalıcı ve telafi edilmesi zor ön yargıları, sorumluluk duygusundan uzak bir şekilde kültürel dolaşıma sokabilmektedir (Tosun, 2012, s. 175-176). Bu ön kabuller ve belirlenen amaçlar doğrultusunda çalışmada "Savaş konulu haberlerde kullanılan fotoğraflarda çocuklar nasıl temsil edilmektedir?" şeklindeki sorunun cevabı aranmıştır.

Çalışmada *Sabah* gazetesi haber sitesinde yer alan Suriye iç savaşına yönelik haberlerde kullanılan altı farklı fotoğraf amaçlı örnekleme yapılarak çalışma kapsamına alınmıştır.

Sabah gazetesinin belirlenmesindeki temel etken tiraj oranının yüksek olmasıdır. Çalışmada belirlenen altı fotoğraf, Fransız Dil Bilimci Roland Barthes'in düz anlam ve yan anlam kavramları esas alınarak göstergebilimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir.

Yapılan literatür taramasında çocuk odaklı habercilik konusunda birçok çalışmanın olduğu görülmüştür (Özmen, 2012; Arslan, 2014; Çobaner, 2015; Akdağ, 2016; Ulusoy, 2019; Arslan & Topal, 2021). Bu çalışmalarda çocuk odaklı habercilik esasında çeşitli bağlamlarda medyada çocukların nasıl temsil edildiğine yönelik kuramsal bilgiler sunulmakta, yöntem olarak ise büyük oranda içerik analizi yöntemi kullanılmaktadır. Savaş haberlerinde kullanılan çocuklarla ilgili fotoğrafların göstergebilimsel analizine yönelik ise herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bakımdan çalışmanın literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çocuk Odaklı Habercilik

Çocukların medyada temsili, bu temsilin nasıl ve ne şekilde olması gerektiği sorusu özenli ve titiz bir çalışmayı zorunlu kılmaktadır. Çocukların medyada kimi zaman sorunlu bir haber dili ekseninde temsil edilmektedir. Çocuğun medya aracılığıyla bu temsili toplumda çocuğa bakış açısının bir nevi yansıması niteliğindedir. Çocuk bireylere yönelik yapılan haberlerde yer alabilecek olumsuzluklar, etik ihlaller çocukların hayatlarına, geleceğine dair birtakım etkilere neden olabilir. Bu etkiler çocuklar ve medya açısından olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir (Arslan & Topal, 2021, s. 137).

Çocuk odaklı haberciliğin tanımını yapmadan önce çocuk kavramını açıklamak yerinde olacaktır. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de çocuk hakkında "*daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, 18 yaşına kadar her insan çocuk sayılır*" (UNICEF, 2003, s. 96) şeklinde bir tanım verilmiştir. Tanımı verilen çocuk, belli yaşlarda bazı sorumlulukları olan bireylerdir. Her çocuğun olduğu yaşının gerektirdiği yükümlülükler oranında birey oldukları unutulmamalıdır (Arslan & Topal, 2021, s. 135). Bu arada belirtmek gerekir ki ilgili sözleşmede çocukluk dönemi için belirtilen yaş sınırı çeşitli ülkelerde farklılıklar göstermektedir. Örneğin Afrika'da yirmili yaşlarında olan genç yetişkinler dahi hala çocuk olarak kabul edilmektedir (Dyikuk, 2018, s. 28).

Postman (1995) *Çocukluğun Yokoluşu* adlı kitabında bebekliğin aksine çocukluğun, biyolojik bir olgu olmadığını, toplumsal bir kurgu olduğunu belirtmektedir. Ona göre insanın genleri çocuğun ne olduğu veya olmadığına dair net talimatlar taşımamakta ve var olmanın yasaları, bir çocuk ile yetişkinin dünyaları arasında ayırım yapılmasını zorunlu kılmamaktadır. Postman'ın bu açıklamaları dikkate alındığında çocuğun da yetişkin gibi birey olduğu, çocuk ve yetişkin arasındaki ayrımların kurgusal bir temele dayandığı söylenebilir. Zira haberciliğin çocuk odaklı olması gerektiği yönündeki çalışma ve tartışmaların temelini de çocuk ve çocukluğa toplumsal ve kültürel olarak biçimlenmiş kurgusal anlayışların söz konusu olmasıdır.

Çocuk odaklı habercilik ise, "*ilişkin yasalarda, uluslararası sözleşmelerde belirtilen haklarının haber yazım ve sunum sürecinde göz önünde bulundurulması anlamına gelmektedir.*" (Firat, 2016, s. 824). Diğer bir ifadeyle, "*çocuk odaklı habercilik, çocuk haklarını gözetken, çocuğun yararını öne çıkaran bir habercilik anlayışıdır.*" (Ulusoy, 2019, s. 279). Çocuk odaklı habercilikte esas olan hak ve özgürlük sahibi bir birey olarak çocuğun haberlerde özne olarak temsil edilmesidir. Bunun dışında çocuk odaklı haberciliğin birtakım temel özellikleri vardır. Çocuk odaklı habercilikte çocukların yaşadığı olaylar devletlerin çocuk hakları sorumlulukları bağlamında ele alınır. Çocuk odaklı habercilikte

çocukların hak ve özgürlükleriyle ilgili farkındalık yaratmaya yönelik haberler önemlidir. Ayrıca çocuklara yönelik hak ihlalleri haberler aracılığıyla görünür kılınır ve bu ihlallere karşı politika üretilmesinde aktif rol oynar. Çocuk odaklı haber yazımı, çocuklar hak ihlali nedeniyle haber olduğu zaman, çocuğu daha da mağdur etmeyecek şekilde haber yazımını gerekli kılar. Çocuk odaklı habercilikte çocuğun kendi ve çevresiyle ilgili sorunlarının haberlerde yer verilmesi önemlidir. Ayrıca çocuk olumlu haberlerde de özne olabilmelidir. Ve çocukla ilgili haber yapılırken çocuğun nasıl etkileneceği sorgulanmalı, haberler çocuk odaklı bir anlayışla kurulmalıdır (Salman, 2019, s. 16).

Medya ve çocuk hakları arasındaki problemlili ilişkinin temel olarak iki önemli boyutu vardır. Bunlardan biri çocuk haklarının medya tarafından çok fazla bilinmemesi veya önemsenmemesi, diğeri ise medyanın yapısal özellikleriyle ilgili işleyiş boyutudur. Çocuk hakları konusunda eğitim almamış, bu haklar hakkında herhangi bir bilgisi olmayan bir gazetecinin çocuk haklarını koruması da olanaklı değildir. Bu nedenle gazetecilerin çocuk haklarına yönelik eğitim alması son derece önemlidir. Sorunun ikinci boyutunu oluşturan medyanın yapısal özellikleri ve işleyiş pratiği bağlamında ise ekonomik, siyasal çıkarlar, iktidar ile iç içe geçmiş ilişkiler, tekelleşme gibi olgulardan bahsedilebilir. Medyada haber süreçleriyle ilgili eğilim, haberlerin arkasında, siyasal, ekonomik çıkarları gizleme, haberlerde tecimsel kaygı, gazetecilikle eğlence arasındaki çizginin giderek silikleşmesi şeklindedir (Tosun, 2012, s. 181-183). Böyle bir işleyiş içinde yer alan haberlerin çocuk odaklı olması, başka bir deyişle çocukların haklarını gözetmesi beklenemez. Buna karşın; çocuklar çocukluk algısının kültürel kurulma şekline ve siyasi rejimin niteliğine bağlı olarak hak ihlaline uğramaktadırlar. Medya ise, örgütlenme yapısı ve içinde şekillenen editöryal süreçler ile medyanın yayın ideolojisi çerçevesinde hak ihlallerinin yeniden üretildiği, inşa edildiği bir alan sağlıyor. Ayrıca bu hak ihlalleri gerçeklik iddiası ve gerçekliğe etki etme potansiyeli olan haberin barındırdığı hegemonik rol ekseninde gerçekleştirilmektedir (Alankuş, 2012, s. 28).

Medya çocuk odaklı habercilik ekseninde çocuklara yönelik içerik oluşturduğu takdirde çocukların toplumsal yaşama katılımında önemli rol oynayacağı gibi çocuk hakları konusunda kamuoyunda bir duyarlılık yaratmak açısından da çok önemli roller oynamaktadır (Onat & Akço, 2012, s. 81). Fakat medya bu konuya yeterli hassasiyet göstermemektedir. Medyanın yoksullar, kadınlar gibi çocuklara da hassasiyet göstermesi gerekirken bu bireyleri ötekileştirerek görmezden ve göstermezden gelmektedir. Haber olduklarında ise genellikle onlara yönelik suçlu/fail veya kurban/nesne şeklinde bir temsil sunuyor (Alankuş, 2012, s. 23). Daha açık şekliyle çocuklar trajik, kötü bir olaya konu olduğunda, şiddete, tecavüze, istismara uğradığında, öldürüldüğünde, kaçırıldığında veya kaza sonucu hayatını kaybettiğinde, suça itildiğinde haberlere konu olabilmektedirler. Ayrıca genellikle kurban, suçlu, çaresiz, pasif, tehlikeli varlık, kurban şeklinde yer alabilmektedirler (Salman, 2019, s. 18-19). Çocuklara yönelik haberler, çerçevelenme şekillerine göre farklı biçimde söylemler sunar. Genel olarak haberlerde çocuklar özel deneyimler çerçevesinde ve okuyucuların doğrudan özdeşleşmeleri esas alınarak hata yapma potansiyeli yüksek ya da risk altındakiler şeklinde lanse eden, tartışmalara, çatışmalara ve kazalara odaklı bir boyutta ele alınır (Ponte, 2005, s. 40). Bu durum çocukların birey olma kimliklerini gölgede bırakarak onların masum, zayıf, sorunlu varlıklar olarak görülmesine neden olan toplumsal anlamlandırmaları pekiştirmektedir. Bu sebeplerle çocuklar olumlu haberlerde de birey olarak yer alabilmelidir. Zira Alankuş'un da (2012, s. 38) belirttiği gibi, "çocukların medyada temsil edilmemeleri kadar, olumlu haberlerin konusu olamamaları da bir hak ihlali"dir. Bu bağlamda olumlu

haberden ne anlaşılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Olumlu haber, “*olumlu herhangi bir olayın öznesi olan çocuğun/gençin, diğer çocuklar için bir rol modeli oluşturacak, temsil edilen olumluluğu yaygınlaştıracak biçimde haberleştirilmesini; ya da olumsuz bir olayın öznesi olan çocuk/genç için ya da ona benzer durumda olanlar için söz konusu sorunları ortadan kaldıracak olumlu ayrımcı politikaların, çözümlerin üretilmesine katkı koyan, müdahale eden bir habercilik anlayışı*”dır (Alankuş, 2012, s. 39).

Çocukların toplum nezdinde masum, kolay incinebilir, acınası, zayıf varlıklar olarak algılanması, onların bir haberin daha çok ilgi çekmesi, daha çok duygusal yoğunluğa sahip olması adına haberin nesnesi olarak konumlandırılmasına neden olmaktadır. Bu şekilde çocukların haberi yapılan olayın üzerlerinde yaratacağı etkiler, hissedecekleri, düşünceleri, habere konu olayla ilgili gerçek ilişkileri değersizleşmektedir (Koman & Özkan, 2018, s. 5). Böylelikle bu şekilde çocuklara yönelik çeşitli kalıp yargılar pekiştirilerek dolaşıma sokulmaktadır.

Birçok haber türünde çocuklarla ilgili haberler hep belli kalıplar çerçevesinden sunulmaktadır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre, dünyada ve Türkiye’de çocuklarla ilgili yaygın kalıp yargılar şu şekilde sıralanabilir:

1. “Çocukların ciddi bir şekilde ifade ettikleri görüşlerin yetişkinleri güldürmek için kullanılması,
2. Habere cazibe katmak için şirin çocukların kullanılması,
3. Çocuğun özsaygısı veya yetişkinin çocuğa olan saygısı adına hiçbir katkısı olmadığı halde, duygu sömürüsü yapmak için çocukların sefil durumlardaki fotoğraflarının ve tasvirlerinin kullanılması,
4. Çocuklara büyüklük taslanması ve tepeden bakılması,
5. Çocuklar konuyu daha iyi bildikleri halde yetişkinlerin çocuklar adına konuşması,
6. Çocuklara sirk hayvanları gibi gösteri yaptırılması,
7. Yetişkinlerin çocukların bilgisizliğini ortaya sermesi,
8. Yetişkinlerin çocukları kendi ağızlarında konuşturmaları veya sözlerini kesmeleri,
9. Çocuklar pasif olmadıkları halde öyleymiş gibi gösterilmeleri,
10. Genç insanların, “gençlik” adı verilen sorunlu bir grupta toplanarak adlandırılmaları,
11. Kanunla ihtilaf, madde bağımlılığı, sokakta yaşama gibi durumlarda ise toplumun huzurunu “tehdit edenler” olarak göstermek” (UNICEF, 2007, s. 37-38).

Medyanın, bir birey olarak çocukların kendisinden ne beklediğini bilmesi ve içeriklerini buna göre oluşturması hak odaklı habercilik açısından büyük önem taşımaktadır. “Çocuklar medyadan ne bekler?” şeklindeki soruya Onat ve Akço şu şekilde yanıt vermektedirler: “*Başarısının kamuoyuna yansıtılmasını ve ciddiye alınmayı bekler. Duygu, düşünce ve sorunlarının basın yolu ile paylaşılmasını ve kişilik haklarına saygı gösterilmesini bekler. Yeteneği ile ürettiklerinin duyurulmasını olumlu haberlerin öznesi olmayı bekler. Kendi gelişimine uygun ve anlayabileceği eğitim, kültür ve eğlence içeren yayınların yapılmasını bekler. Haberin konusu olduğunda örselenmemeyi, deşifre edilmemeyi bunun karşılığında önemsenmeyi bekler.*” (Onat & Akço, 2012, s. 84).

Çocukların haberlerde nasıl temsil edileceğini yönelik ulusal ve uluslararası çapta çeşitli etik ilke ve kurallar bulunmaktadır. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu’nun çocuk haberciliğiyle ilgili rehber ilkeleri, BBC rehber ilkeleri, Çocuk Hakları Bilgi Ağı

(CRIN): Çocuklarla İlgili Haber Yaparken Başvurulacak Etik İlkeler, Türkiye Gazeteciler Cemiyetinin belirlediği ilkeler bunların başlıcalarıdır (UNICEF, 2007). Bu ilkelerin ana amacı, “habercilik pratiklerinde insan haklarına/çocuk haklarına dayalı bir yaklaşımı hâkim kılmaya çalışmaktır.” (Tosun, 2012, s. 180). Söz konusu ilkelerle temel olarak şu ortak noktalara vurgu yapılmaktadır:

1. Haberlerde doğruluk ve hassasiyete özen gösterilmeli,
2. Çocuklar haberlerde kalıp yargılar çerçevesinde haber yapılmamalı, sansasyon ve magazin boyutta sunulmamalı,
3. Çocuğun üstün yararı olmadığı sürece haberlerde kimliği ifşa edilmemeli,
4. Çocukların kendi görüşlerini de medyada açıklama hakkı verilmeli,
5. Çocuğu veya yakınlarını riske atabilecek görüntü kullanılmamalı,
6. Haberlerde çocuklara yönelik ırk, din, cinsiyet, yaş, eğitim geçmişi, statü gibi konularda ayırım yapılmamalı,
7. Çocuğun maddi ve manevi bütünlüğüne zarar verecek, çocuğa yönelik şiddeti özendirilecek görüntü ve içeriğe yer verilmemeli,
8. Çocuklar olumlu haberlerde de yer almalı,
9. Çocuklar suçlu olarak gösterilmemeli.

Ulusal ve uluslararası düzenlemelere rağmen yazılı, görsel, işitsel medya ve sosyal medyada çocuklara yönelik hak ihlalleri içeren içeriklerin yayımlanmaya devam ettiği görülmektedir. Özellikle dijitalleşmenin etkisiyle beraber birçok haberin hız kaygısı nedeniyle kontrolsüz olarak dolaşıma sokulabilmesi, internette yayılabilmesi, defalarca üretilmesi çocuklara yönelik haberlerde etik sorunlar sebebiyle çeşitli hak ihlallerini artırmaktadır (Özel, Deniz, & Pakkan, 2021, s. 135).

Habercilik etik ilkelerini konu alan çeşitli belgelerde tasavvur edilen insan hakları algısı ile habercilik pratikleri sonucu ortaya konulan haber metinlerindeki insan/çocuk hakları algısı arasında büyük farklılıklar olduğu söylenebilir. Öte yandan insan ve çocuk haklarının algılanmasına yönelik sosyal ve kültürel anlayışlar da insan ve çocuk haklarıyla ilgili haberlerin yapım süreçlerini etkileyebilme potansiyeline sahiptir. Gündemine aldığı haberler yoluyla medya kamuoyuna bir çocuk imgesi sunar. Medyanın sunduğu çocuk imgesi çocuklara yönelik tutum, düşünce ve davranışları hem yansıtır hem de pekiştirir (Tosun, 2012, s. 180-181). Bu nedenle medya çalışanlarının çocuk odaklı habercilik konusunda eğitim alarak bilinçlenmesi ve bunun habercilik pratiklerine uygulanması son derece önemlidir. Şirin’in de (2014, s. 182) ifade ettiği gibi, “Artık dünyada çocuk ve medya sarmalı vardır ve her geçen gün genişleyen bu sarmalın çözümü ülkelerin sınırlarını çoktan aşmış ve küresel bir soruna dönüşmüştür. Medyadan etkilenen taraf çocuk ve etkileyen tüm tarafların katılımı ve paydaşlığı sağlanmadıkça çocuk ve medya sarmalının çözülmesi de giderek imkânsız hale gelmektedir.”

Savaş Konulu Haberlerde Çocuk Fotoğrafı Kullanımı

Yazıya oranla, fotoğrafın duyarlılık yaratan etkisinin daha güçlü olduğu söylenebilir. Özellikle de savaş ve çatışma bölgelerinde çekilen fotoğrafların tarihi belge olma niteliği ve manipüle edilebilir özelliği nedeniyle (İnsan ve Hayat, 2016) fotoğrafa konu bireyler üzerinde daha fazla etkisi ve kalıcılığı olma ihtimali yüksektir. Bu noktada önemli olan bir eylem, durum, olay veya olguya yönelik kullanılacak fotoğrafın seçiminde özenli davranılması gerekliliğidir. Fakat savaş, deprem, sel gibi felaketler, cinayetler, kazalar söz

konusu olduğunda, mesleğin gerektirdiği etik ilkeler çerçevesinde fotoğrafın seçimi ve yayımlanması daha büyük bir önem arz etmektedir (Gezgin, 2002, s. 203).

Çocuklar medyada fotoğraf ve görüntü kullanımı yoluyla da hak ihlaline maruz kalabilmektedirler. Bu ihlaller küçük düşürücü veya suçlayıcı görsel kullanımı, ihlale maruz kalan çocuk/çocukların kimliğini ifşa edecek görsel kullanımı şeklinde olmaktadır (Salman, 2019). Medyada yer alan haberler yoluyla çocuk imgesi oluşturulan imgeler, ön yargılar gibi olumsuzluklar içeriyorsa haberin mağdur veya faili olması fark etmeksizin çocuklara vereceği zarar da daimî olacaktır (Tosun, 2012, s. 191). Haberler büyük oranda uygun fotoğraflar eşliğinde aktarıldığı için haberde yaratılan çocuk imgesi iyice pekişecek ve kuvvetle muhtemeldir ki kalıcı olacaktır.

Savaş ve çatışma bölgeleriyle ilgili haberlerde çocukların içinde yer aldığı şartlar veya ilişkiler çocukların risk veya tehlike altında olduklarını vurgulayan iletilerle birlikte haklarında haber üretilmektedir (Koman & Özkan, 2018, s. 6). Üretilen bu haberlerde çatışmaya yönelik görüntülerde çocukların kullanılması, medya tarafından sunulan en güçlü trajedilerden biridir. Bu durumun analizini kullanılan görüntülerin güçlü bir trajedi barındırması, savaş ya da afet fotoğraflarında çoğunlukla çocukların kullanılması ve bunun neticesinde de fotoğrafların yoğun duygular içermesi şeklinde ifade edebiliriz (UNICEF, 2007, s. 92-93).

Medyada yer alan çocuk fotoğraflarında duygusal yoğunluğun vurgulanması, başka bir ifadeyle duygu sömürsü yapmak amacıyla çocukların en duygusal, acıklı halleri yer alabilmektedir (Koman & Özkan, 2018, s. 6). Bu durum bir savaşla ilgili bilgilerin aktarıldığı haberlerde daha fazla dikkat çekmektedir. Bugün medyada bir savaşın etkileri çocuk görüntülerinin ön planda yer aldığı fotoğraflar aracılığıyla aktarılmaktadır. Duygusal yoğunluğun üst düzeyde olduğu bu tür fotoğraflarda çocuklar savaşın etkilerini aktaran aracı unsur rolü oynamaktadırlar.

Savaş veya çatışma bölgelerinde yaşayan çocuklarla ilgili fotoğrafların seçiminde, yayımlanmasında çok dikkatli olunmalıdır. Öncelikle belirtmek gerekir ki savaşlar, felaketler ve doğal afetlerle ilgili haberlerde çocuk görsellerinin kullanılıp kullanılmayacağı yönünde mutlak kabul görmüş, tartışmasız ve net bir kural yoktur. Fakat bu konunun etik, psikolojik ve sosyolojik yönlerden tartışılması ya da haberin değerinin mi yoksa çocuğun üstün yararının mı söz konusu olmasının tartışılması, başka bir deyişle konunun kendisi önem taşımaktadır. Bu bağlamda "Hangi durumlarda haberin değeri çocuğun yüksek yararından üstündür?" sorusu gündeme gelmektedir. Eğer haber değeri çocuğun üstün yararının önünde ise, çocuklarla ilgili görsellerin haberlerde kullanılması etik olarak kabul edilebilir. Bir olayın haberleştirilmesinde, haber değerinin çocuğun üstün yararından üstün olup olmamasına karar verme yükümlülüğü, esas olarak habercinin kendisindedir. Bu sebeple, haberi toplayan gazetecinin, yayına koyan editörün eğitimi, etik ilkelere bağlılığı, birikimi, geçmişi, kişiliği, hak odaklı bir anlayışa sahip olup olmadığı önemli bir rol oynamaktadır (Bilgiç, 2020).

Savaş konulu haberlerde çocuk fotoğrafının kullanımı konusunda çocuğun üstün yararının gözetilmesi yanında bütün haber türlerinde geçerli olan bir takım temel sınırlılıklar ve ilkelere de riayet edilmesi gerekmektedir. Haberlerde çocukların duygu sömürsü nesnesi haline getirecek, çocuklara yönelik kalıp yargıları pekiştiren, yeniden üreten bir durum yaratılmamalıdır. UNICEF (2007) tarafından Çocuk Hakları ve Gazetecilik Uygulamaları Hak Temelli Perspektif kitapçığında Türkiye ve dünyada yapılan araştırma sonuçlarına göre çocuklarla ilgili kalıp yargılar sıralanırken, bu kalıp yargılardan birisi de "Çocuğun

özsaygısı veya yetişkinin çocuğa olan saygısı adına hiçbir katkısı olmadığı halde, duygu sömürüsü yapmak için çocukların sefil durumlardaki fotoğraflarının ve tasvirlerinin kullanılması” şeklinde ifade edilmektedir.

Savaş haberlerinde çocuk fotoğraflarının kullanımına yönelik çocuk haberciliğiyle ilgili çeşitli ulusal ya da uluslararası kuruluşlar tarafından yayınlanan etik ilkelerde haberlerde çocuk fotoğrafı kullanımına yönelik genel ilke ve uyarılar da dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda Uluslararası Gazetecilik Federasyonu’nun “Çocuk Haberciliğiyle İlgili Rehber İlkeleri” adı altında yayınladığı kriterlerde “çocukların fotoğraflarını çekmek için adil, açık ve dürüst yöntemler kullanılmalı ve mümkün olduğunda bu fotoğrafları çocuğun veya ondan sorumlu bir yetişkinin, velinin veya vasinin rızasını alarak elde etmelidir” şeklinde ilke yer almaktadır. Çocuk fotoğraflarını çekmek için izin alınması gerekliliği hemen bütün ulusal ya da uluslararası ilkelerle belirtilmektedir. Çocuk Hakları Bilgi Ağı (CRIN) tarafından “Çocuklarla İlgili Haber Yaparken Başvurulacak Etik İlkeler” de “Her türlü mülakat, video çekimi ve mümkün olduğunda belgesel fotoğraf için çocuktan ve velisinden izin alın.” şeklinde ifade edilmektedir. Ayrıca yine CRIN tarafından “Çocukların öyküsünün veya görüntüsünün yer aldığı daima konuya uygun bir bağlam sunun.” şeklinde konumuz açısından önemli olan bir ilke belirtilmektedir. Çekilen fotoğrafın konuya uygun bir bağlam içinde sunulması önemlidir. Aksi halde fotoğrafın aktaracağı mesaj bağlamından kopuk olacaktır. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti’nin de çocuklarla ilgili düzenlemesi bulunmaktadır. Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi’nde “Gazetecinin Doğru Davranış Kuralları” başlığı altında çocuklara yönelik “Çocuklarla ilgili suçlarda ve cinsel saldırılarda sanık, tanık ya da mağdur (maktul) olsun, 18 yaşından küçüklerin açık isimleri ve fotoğrafları yayınlanmamalıdır. Çocuğun kişiliğini ve davranışlarını etkileyebilecek durumlarda, gazeteci, bir aile büyüğünün veya çocuktan sorumlu bir başkasının izni olmaksızın çocukla röportaj yapmamalı veya görüntüsünü almaya çalışmamalıdır.” şeklinde bir düzenleme bulunmaktadır (UNICEF, 2007, s. 62-65).

MedaWise Trust tarafından “Savaş ve Afet Zamanlarında Çocuklarla Mülakat Yapan Muhabirler için Rehber İlkeler” konumuz açısından büyük önem taşımaktadır. Bu ilkeler şöyle sıralanmaktadır (BİANET, 2010):

1. Çocuğun yüksek yararını her şeyden üstün tutun,
2. Mümkün olduğundan izin alın,
3. Tam kimlik vermenin iyi ve kötü yanlarını düşünün,
4. Daima açıklama yapın,
5. Çocuklara zaman tanıyın,
6. Mümkün olan her yerde iki kez kontrol edin,
7. Yanlış beklentilere yol açmayın,
8. Temaslar kurun,
9. Olumlu olana odaklanın,
10. Hareket yerine konuşmak için alan ayırın.

Savaş ve çatışma bölgelerinde çocuklara yönelik haber yapılırken savaş veya çatışmanın çocuklar üzerinde yarattığı psikolojik etkiler de göz önüne alınmalıdır. Savaşın yıkıcı etkisi yalnızca fiziki değil aynı zamanda psikolojiktir de. Bu bağlamda savaş ve çatışma bölgelerinde haber yaparken, görüntü toplarken bu hususun da dikkate alınması son derece önemlidir.

Yöntem

Çalışmanın amacı; Suriye iç savaşı örneğinde çocukların savaşa yönelik haberlerde yer alan fotoğraflar aracılığıyla nasıl temsil edildiklerini çocuk odaklı habercilik bağlamında incelemek, elde edilen verilerden hareketle çocukların bu tür haberlerde daha nitelikli ve hak odaklı yer almasını özendirme. Bu amaçlar doğrultusunda “Savaş konulu haberlerde kullanılan fotoğraflarda çocuklar nasıl temsil edilmektedir?” şeklindeki sorunun cevabı aranmıştır. Çalışmada Sabah gazetesi haber sitesinde yer alan Suriye iç savaşına yönelik haberlerde kullanılan altı farklı fotoğraf amaçlı örnekleme yapılarak çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışmada Sabah gazetesinin belirlenmesinde tiraj oranı dikkate alınmıştır. Bu bağlamda çalışmanın tasarlandığı döneme denk gelen 01-07 Kasım 2021 haftası tiraj raporunda tiraj oranı en yüksek olan Sabah gazetesi seçilmiştir. İlgili tiraj raporuna (medyaajans, 2021)adlı internet sitesinden ulaşılmıştır.

Çalışmada belirlenen altı fotoğraf Fransız Dil Bilimci Roland Barthes’in düz anlam ve yan anlam kavramları esas alınarak göstergebilimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Barthes göstergebilimi “Bir serüvendir, yani başıma gelen şeydir (Gösterenden bana gelen şeydir)” şeklinde tanımlamıştır (1995, s. 13). Şahin’e (2014, s. 14) göre göstergebilim “bütün bilimlere kapsayan ve bilimlerin sistemlerini dilsel göstergeler aracılığıyla gerçekleştirme olanağı yaratan bir bilim dalıdır.” Göstergebilim, “çevremizde anlam yüklü gösterge dizgelerinin iletişim boyutunda vermek istedikleri mesajların en doğru şekilde ifade edilmesi için çalışır.” (Çakı, 2018, s. 66). Başka bir ifadeyle göstergebilim insanların, içinde yer aldığı dünyayı anlamasını temin edecek bir model sunar (Rifat, 2014, s. 23).

Çağdaş anlamda göstergebilimin iki önemli öncüsü vardır. Birisi Amerikalı mantıkçı, felsefeci, matematikçi Ch. S. Peirce (1839-1914), diğeri ise çağdaş göstergebilimin Avrupa’daki öncüsü İsviçreli dilbilimci F. De Saussure’dür (1857-1913). Peirce dilsel ve dil dışı göstergelerle ilgili bir kuram tasarlayarak bunu “semiotic” olarak adlandırmıştır. Peirce’e göre göstergebilim göstergelerin biçimsel öğretisidir ve aynı zamanda mantığın bir başka adıdır. Saussure, öğrencilerin derlediği ders notlarından oluşan ve ölümünden sonra yayımlanan *Genel Dilbilim Dersleri* adlı eserinde dil dışındaki göstergelerin işleyişini araştırmak amacıyla bir bilim dalının kurulmasını ifade eder. Saussure bu bilim dalını Fransızca “semiologie” olarak isimlendirir (Rifat, 2014, s. 30-32). Dilin göstergeler sistemi olduğunu belirten Saussure’e göre gösterge gösteren ve gösterilenden meydana gelen bir bütündür (Şahin, 2014, s. 30). “Gösteren, herkes tarafından kabul gören anlamı, gösterilen ise mesajı gönderen kişi tarafından kodlanan ve asıl iletilmek istenen bilgiyi kapsamaktadır.” (Çakı, 2018, s. 67).

Göstergebilim zamanla Barthes tarafından geliştirilmiştir. Barthes’in göstergebilim anlayışında dil her yerdedir. Barthes yazının salt bir metin olmadığını, metnin toplumsal bir tarafının da olduğunu belirtir. Metin açısından yazar ve okur eşit öneme sahiptir. Anlam toplumsal olarak yazar ve okurun kültürel dünyasında oluşur. Barthes’e göre okur metni anlamlandırmalar yoluyla yeniden yaratır. Bu nedenle Barthes, metnin başında okurun bulunduğunu, yazarın ise öldüğünü ifade etmiştir (Bircan, 2015, s. 39).

Barthes, kendi göstergebilim anlayışını kurgularken temel olarak dört ayırım üzerinde durmuştur. Bunlar dil ve söz, gösterilen ve gösteren, dizim ve dizge, düz anlam ve yan anlam ayrımlarıdır. Bu ayrımların ilk üçü Saussure’ün *Genel Dilbilim Dersleri* kitabından alınmıştır. Dördüncüsü olan düz anlam ve yan anlam ayırımı ise yazarın kendisinin eklediği ayırımdır. Düz anlam anlamın birinci düzeyi olup bu düzeyde gösteren ile gösterilen bir araya gelerek göstergeyi oluşturur. Yan anlam ise anlamın ikinci düzeyini

oluşturur. Burada düz anlamı meydana getiren gösterge bir başka göstergenin göstereni durumuna gelir, yeniden bir gösterilenle birleşir ve böylece farklı bir gösterge oluşur (Çam, 2015, s. 291-297).

Çam'a (2015, s. 297-298) göre, Barthes'in anlamın birinci düzeyi olarak nitelendirdiği düz anlam kavramı göstergenin ilk akla gelen, sözlükte ilk olarak yer bulabilecek anlam olarak düşünülebilir. Bu duruma örnek vermek gerekirse, "G-ü-l göstereni ile 'gül' gösterileninin birleşiminden oluşan dilsel göstergenin düz anlamı bitki ve çiçek olarak gülü ifade etmektedir. Barthes'in anlamın ikinci düzeyi dediği yan anlam düzeyinde ise 'gül' göstergesi, bir başka gösterilenin göstereni haline gelerek, bu sefer zihninde başka bir tasarımla birleştiği zaman oluşan 'gül' göstergesi, bu ikinci anlam düzeyinde artık aşkı ifade eder hale gelmiştir."

Düz anlam, "göstergenin neyi temsil ettiğini yan anlam ise göstergenin nasıl temsil edildiğini" ifade etmektedir. Düz anlamlar genel anlamda evrensel niteliğe sahiptir bu nedenle de yanlış anlaşılma durumu söz konusu değildir. Fakat yan anlamlar farklı kültür ve toplumlarda bireylerin zihinlerinde farklı anlamlar ifade edebilmektedirler (Karaman, 2017, s. 29). Bu durum yan anlamların yapısal özelliğinden kaynaklanır. Yan anlamlar öznel niteliğe sahiptir, ayrıca ideolojik düşünceler de taşıyabilir. Öte yandan yan anlamlar çağrışım ve mit boyutlarını da barındırır. Yan anlamlar sosyo-kültürel değerler, duygular, fikirler, öznel yorumları içerir (Yengin, 2012, s. 15-16).

Bulgular

Şekil 1. "Uçakları Durdurun Bayramlaşacağız", (www.sabah.com.tr, 07.07.2016)

Tablo 1. Şekil 1'in Çözümlemesi

Gösteren	Kız çocuğu, slogan
Gösterilen	Savaş karşıtlığı, çocukların mağdur ve masum olduğu
Düz Anlam	Gülümseyen kız çocuğu, üzerinde "Stop Warplane We Pant To Have Eid "(Uçakları durdurun bayramlaşacağız)" yazılı bir kâğıt parçası tutmaktadır.
Yan Anlam	Bayramda uçaklar aracılığıyla saldırı olmamalıdır. Savaşta bayram gibi değerler göz ardı edilmektedir. Savaşta masum çocuklar, mağdur olmaktadır.

Haber fotoğrafı düz anlam bakımından değerlendirildiğinde tebessüm eder şeklinde görülen kız çocuğu elinde "Stop Warplane We Pant To Have Eid"(Uçakları durdurun bayramlaşacağız) yazılı bir kâğıt parçası tutmaktadır.

Fotoğraf yan anlam boyutunda değerlendirildiğinde edilgen bir özne olarak "yardım bekleyen" konumunda olan kız çocuğu savaşın bir kurbanı olarak konumlandırılmaktadır.

Kız çocuğu bayramda savaş olmaması gerektiği iletisini aktarmaktadır. Savaş karşıtlığı burada savaşlardan en çok etkilenen kitlenin çocuklar olduğu ve onların savunmasız oldukları şeklindeki kültürel kodlar düşünüldüğünde fotoğrafta kız çocuğunun kullanılması masumiyet ve mağduriyet ekseninde savaş karşıtlığı mesajının verilmesi şeklinde okunabilir. Çocuğun tebessüm etmesi masumiyetin pekiştirilmesinin yanında verilen mesaja içtenlik katmaktadır. Ayrıca kâğıt parçasının beyaz olması bu rengin muhteva ettiği saflık, masumiyet, barış kavramlarına yapılan vurguyu pekiştirmektedir. “Stop Warplane We Pant To Have Eid”(Uçakları durdurun bayramlaşacağız) sloganı en azından bayramlarda uçakların bomba atmaması gerekliliğine işaret etmektedir. Bu slogan savaşın bayram dahi dinlemediğini, savaşta bayram gibi değerlere saygı gösterilmediğini imleyerek savaşın acımasızlığına da vurgu yapmaktadır. Kâğıtta yazılı “Warplanes” (Savaş uçakları) kelimesinin kırmızı renkle belirtilmesi özellikle dikkat çekmektedir. Savaş uçağı kavramı saldırı, ölüm, yıkım kavramlarına vurgu yapmaktadır. Bu kavramların kırmızı renkte “Warplanes” kelimesiyle aktarılması çocuk görseliyle imlenen savaş karşıtlığının aynı zamanda okunmaya sunularak pekiştirilmesi anlamını ihtiva etmektedir.

Şekil 2. “Suriye’de iç savaşın 8. Yılı: En az 450 bin insan hayatını kaybetti”, (www.sabah.com.tr, 16.03.2018)

Tablo 2. Şekil 2’nin Çözümlemesi

Gösteren	Çocuklar, koli, üzeri örtülü yığın, battaniye
Gösterilen	Sefalet, barınma sorunu, masumiyet, mağduriyet
Düz Anlam	Dışarıda olduğu anlaşılan, bir battaniye üzerinde üç oğlan çocuğu bir kız çocuğu görülmektedir. Çocuklardan biri uyumaktadır. Fotoğrafta bir koli ve üzeri örtülü bir yığın olduğu anlaşılmaktadır.
Yan Anlam	Savaşta çocuklar barınma gibi temel ihtiyaçlar yönünden mağdur olmaktadır.

Haber fotoğrafı düz anlamıyla değerlendirildiğinde dışarıda olduğu anlaşılan, bir battaniye üzerinde üç oğlan bir kız çocuğu görülmektedir. Çocuklardan birisi uyumaktadır. Çocukların yanında ağzı açık bir koli ve üzeri bezle örtülü bir yığın görülmektedir. Bezle örtülü yığının kuvvetle muhtemel ev eşyaları olduğu, örtünün söz konusu ev eşyalarını korumaya yönelik kullanıldığı değerlendirilmektedir.

Fotoğraf yan anlam bağlamında değerlendirildiğinde barınma sorununun ön planda olduğu görülmektedir. Fotoğraf savaşta çocukların barınma gibi temel ihtiyaçlar yönünden mağdur olduğu mesajı içermektedir. Fotoğrafta çocukların konumlanış şekli, duruşları, bakışları, yüz ifadeleri masumiyet kavramı ekseninde duygusal bir yoğunluk içermektedir. Bu durum çocukların savaşın bir tarafı olmamasına rağmen savaştan en çok etkilenen kesim olduklarını ifade etmektedir. Çocukları sefil durumda gösteren fotoğraf ilk bakışta görenlerde bir acıma duygusu uyandıracak şekilde konumlandırılmıştır. Fotoğraf, barınma

gibi temel ihtiyaçlar bağlamında savaş karşıtlığı iletisini de içermektedir. Fotoğraftaki çocukların pasif konumlandırılışı dikkat çeken bir başka noktadır. Pasif konumlandırılış iletilerin, çocukların iradelerinden mahrum olarak fotoğrafı çeken kişinin aktarmak istedikleri bağlamında biçimlendirildiğini göstermektedir.

Şekil 3. "24 Bin Çocuk Hayatını Kaybetti", (www.sabah.com.tr, 16.03.2018)

Tablo 3. Şekil 3'ün Çözümlemesi

Gösteren	Hareket halindeki kadın, erkek, yaşlı, genç ve çocuklar, çeşitli eşyalar, torba, çantalar
Gösterilen	Mağduriyet, masumiyet, sefalet, göç
Düz Anlam	Ellerinde torba, çanta, halı, battaniye gibi çeşitli eşyalar olan yaşlı, genç, çocuklardan oluşan bir grup insan göç etmektedir.
Yan Anlam	Savaş insanları göçe mecbur kılmakta ve savaşta aileler, yaşlılar, kadınlar ve çocuklar mağdur olmaktadır.

Fotoğrafın düz anlamı ellerinde torba, çanta, halı, battaniye gibi çeşitli eşyalar olan kadın, erkek, yaşlı, genç ve çocuklardan oluşan bir grup insanın göç etmekte olduğunu göstermektedir.

Fotoğraf yan anlam boyutunda değerlendirildiğinde savaşın insanları göçe mecbur kıldığı ve savaşta ailelerin mağdur olduğu mesajı taşımaktadır. İnsanların ellerinde çanta, torba ve çeşitli eşyalarla birlikte hareket halinde görülmesi göç ettiklerini göstermektedir. Çoğunluğunun kadın, çocuk ve yaşlıların oluşturduğu insanların yer aldığı fotoğrafta ailelerin iç savaş nedeniyle yurtlarını terk etmek zorunda kaldığı mesajı hâkimdir. Göçün beklenmedik bir zamanda ve zorunlu olması nedeniyle bireylerin taşıyabileceği az miktarda eşyayı yanına alabildikleri görülmektedir. Fotoğrafta bu bireylerin nereye gittikleri konusunda da bir belirsizlik hâkimdir. Fotoğraf, yüz ifadelerinden zorunlu göçün psikolojik etkileri okunan bireylerin ve onlarla görülen çocukların geleceğinin belirsiz olduğu yan anlamını taşımaktadır. Zira göçün beklenmedik ve zorunlu olması sistemli bir göçe imkân vermemekte bu da bireylerin nereye ve ne şekilde gideceğini belirsiz kılmaktadır.

Çocuklar bu fotoğrafta da savaştan en çok etkilenen pasif özneler olarak ön plandadır. Bir parçası olmadıkları iç savaştan önemli oranda etkilenmeleri savaşın acımasızlığını vurgulamaktadır.

Şekil 4. “2. Dünya Savaşı’ndan Sonraki En Büyük Mülteci Göçü”, (www.sabah.com.tr, 16.03.2018)

Tablo 4. Şekil 4’ün Çözümlemesi

Gösteren	Kadınlar, çocuklar, yıkıntı yapılar, harap olmuş sokak, Filistin bayrağı.
Gösterilen	Savaş, ölüm, masumiyet, mağduriyet, çaresizlik
Düz Anlam	Fotoğrafta iki tarafı yıkıntılarla kaplı, Filistin bayrağı asılı bir sokak, sokağın sonuna doğru birkaç insan ve sokağın başında üç kadın ile iki çocuk görülmektedir.
Yan Anlam	Savaşın büyük yıkıcı etkileri vardır ve savaşta en çok kadın ve çocuklar mağdur olmaktadır.

Fotoğraf düz anlam bağlamında değerlendirildiğinde Filistin bayrağı asılı ve her iki tarafında yıkıntı yapılar olan bir sokakta birkaç insan görülmekte. Üç kadın ve iki çocuk fotoğrafta ön planda. Kadınlardan birisi ayakta kucağında çocukla karşıya bakar şekilde durmakta. Bir diğer kadın kucağında çocukla oturmakta. Diğer kadın ise ağaca yaslanmış şekilde oturan kadının kucağındaki çocuğa bakmakta.

Fotoğrafta savaşın etkileri yıkıntı yapılardan açık şekilde görülmektedir. Fotoğrafta kadın ve çocukların ön planda olması savaşın yıkıcı etkilerinden en çok kadın ve çocukların mağdur oldukları mesajı taşımaktadır. Bir savaşta kadın ve çocukların kültürel kodlar, askeri anlayışlar çerçevesinde savaşın bir parçası olmaması gerektiği dikkate alındığında bu fotoğrafta kadın ve çocukların ön planda olması devam eden savaşın kadın ve çocukları da etkilediği, savaştan en çok kadın ve çocukların zarar gördüğü şeklinde okunabilir.

Öte yandan kadınların önlerinde duran birkaç parça çanta aynı aileye mensup olduğu düşünülen bu bireylerin yıkıntılar arasında barınak sorunu yaşadığı şeklinde okunabilir. Kadınların yanlarında yetişkin erkek bireylerin olmaması erkek aile bireylerinin savaşta kaybedilmiş olabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, yıkıntı yapılarla kaplı sokak da dikkate alındığında, görsel ölüm vurgusu da içermektedir. Kadın ve çocukların yüzlerindeki donuk ifade çaresizlik belirtmektedir. Kadın ve çocukların yıkık yapılar arasında çaresizlik ifade eder şekilde ön planda olması ilk bakışta görenlerde acıma duygusunun uyandırılmasına sebep olmaktadır.

Fotoğrafta kadınların başlarının kapalı olması, başörtüsünün dini açıdan simgesel bir değerinin olması göz önüne alındığında fotoğrafta verilen mesajların Müslüman kamuoyunda daha fazla ses getireceği ve daha fazla dikkat çekeceği söylenebilir. Bu şekilde çocuk ve kadınlar üzerinden verilen duygusal mesajlar dini içerik de kazanarak daha fazla duygusal yoğunluğa yol açmaktadır.

Yıkıntılarla kaplı sokakta asılı Filistin bayrağı bu sokak özelinde Filistin’de savaşın etkilerinin genel olarak ne düzeyde olduğunu göstermektedir. Bir ülkenin bağımsızlığını simgeleyen bayrak milli duygulara vurgu yapmaktadır. Bu vurgu kadın ve çocukların devam eden savaştan büyük oranda etkilendiği mesajıyla aktarılmaktadır.

Şekil 5. “Siviller Birçok Tehlikeli Durumla Karşı Karşıya”, (www.sabah.com.tr, 16.03.2018)

Tablo 5. Şekil 5’in Çözümlemesi

Gösteren	Kadınlar, çocuklar, çadırlar.
Gösterilen	Masumiyet, mağduriyet, çaresizlik, barınma sorunu, sefalet.
Düz Anlam	Arkalarında çok sayıda çadır olan, iki kadın ve ikisi oğlan olmak üzere üç çocuk yürür şekilde görülmektedir. Kadınların birinin elinde içinde bir şeyler olan poşet ve diğer bir kadının elinde ihtiyaç maddesi olduğu düşünülen bir nesne görülmektedir.
Yan Anlam	Savaş kadınlar ve çocuklar açısından barınma sorununa neden olmaktadır. Savaş, kadın ve çocukların mağdur olmasına neden olmakta ve geleceğini belirsiz kılmaktadır.

Fotoğraf düz anlamıyla değerlendirildiğinde yerel kıyafetli olduğu anlaşılan iki kadın ve ikisi oğlan olmak üzere üç çocuk yürür vaziyette görülmektedir. Kadın ve çocukların arkasında Birleşmiş Milletlere (BM) ait olduğu anlaşılan çok sayıda çadır dikkat çekmektedir.

Fotoğraf yan anlam bağlamında ele alındığında fotoğrafta anlam, kadın ve çocuklar açısından barınma sorunu miti kullanılarak savaşın etkisi üzerinden aktarılmaktadır. İncelenen fotoğrafta barınma sorunundan hareketle, savaşın çocuk ve kadınları mağdur ettiğine vurgu yapılmaktadır. Fotoğrafta kadın ve çocukların Birleşmiş Milletlere (BM) ait olduğu görülen çadırlarda kaldığı anlaşılmaktadır. Kadınların yüz ifadelerinden çaresiz ve üzüntülü bir ruh hali içinde oldukları görülmektedir. Savaşın ve onun getirdiği evsizlik durumunun psikolojileri üzerinde önemli bir rol oynadığı yansıtılmaktadır. Kadınların çaresiz ve üzüntülü ruh halleri bakıma muhtaç, pasif özne durumundaki çocukların gelecekteki durumlarını da belirsiz kılmaktadır. Zira ilgi ve bakıma muhtaç çocukların sağlıklı bir çevreye ve sağlıklı ebeveynlere ihtiyacı vardır. Bu durumların yoksunluğu çocukların gelecekteki durumlarını belirsiz kılmaktadır. Bu fotoğrafta da kadınların başlarının kapalı olduğu görülmektedir. Başörtüsünün dini açıdan simgesel değeri fotoğraftaki duygusal mesajların yoğunluğunu artırmakta ve fotoğrafa daha fazla duygusallık katmaktadır.

Şekil 6. "Suriye'de Savaş Silah Tüccarlarının Kazancını Katlıyor!", (www.sabah.com.tr, 12.04.2018)

Tablo 6. Şekil 6'nın Çözümlemesi

Gösteren	Çocuklar, baba, yetişkinler, yıkık yapılar, moloz yığınları
Gösterilen	Savaş, ölüm, masumiyet, mağduriyet, çaresizlik, babanın yaşadığı acı, dram
Düz Anlam	Fotoğrafta yıkık yapılar, moloz yığınları arasında yetişkinler ve kucağında iki oğlan çocuk bulunan bir kişi görülmektedir.
Yan Anlam	Yıkıcı etkilere sahip savaşta çocuklar mağdur olmaktadır. Savaş çocuklarla birlikte onların ebeveynlerini çaresiz bırakmaktadır.

Fotoğrafta yıkık yapılar ve moloz yığınları arasında insanlar görülmektedir. Fotoğrafta bir kucağında iki oğlan çocuk olan ve muhtemelen çocukların babası olan, bir kişi görülmektedir.

Fotoğraf yananlam bağlamında değerlendirildiği fotoğrafta yer alan yıkıntı binalar ve moloz yığınları savaşın yıkıcı etkisini göstermektedir. Ayrıca fotoğraf bu etkinin baba ve iki çocuğu özelinde aileler ve çocuklar üzerindeki etkisini de göz önüne sermektedir. Fotoğrafta çocukların mağdur olduğu mesajı hakimdir. Fotoğrafta babanın yüz ifadesinden üzüntü, çaresizlik duyguları belirgin şekilde görülmektedir. Bu durum kucağında iki çocuğuyla görülen babanın çocuklar açısından taşıdığı endişe ve çaresizliğin bir yansıması şeklinde okunabilir. Babalarının kucağındaki çocuklar pasif birer özne olarak, ilk bakışta insanlarda acıma hissi uyandıracak şekilde masumiyet, mağduriyet ve savaşın kurbanları olarak konumlandırılmaktadır.

Sonuç

Suriye iç savaşı örneğinde çocukların savaşa yönelik haberlerde yer alan fotoğraflar aracılığıyla nasıl temsil edildiklerini, çocuk odaklı habercilik bağlamında incelemek amacıyla yapılan bu çalışma sonucunda genellikle çocukların masum ve savaşta mağdur oldukları yönünde mesajlar iletildiği görülmüştür. Çocukların savaşlarda mağdur olduğu bir gerçektir. Fakat incelenen haberlerde kullanılan fotoğraflarda bu gerçek, yalnızca savaşın durdurulmasına ve bu yöndeki politik amaçlara yönelik bir değer taşımaktadır. Çocukların savaşta mağdur oldukları yönündeki salt gerçeklik çocukların acınası, zavallı varlıklar olduğu yönündeki kurgusal gerçeklikle paralel bir anlayışla standardize edilmektedir. İncelenen haberlerde çocuklarla ilgili kullanılan fotoğrafların savaşın yıkıcı etkilerinin çocuklar özelinde gösterilmesi anlamını taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu durum çocukları pasifize ederek bir araç haline getirmektedir.

Fotoğraflarda genel olarak çocukların vermek istediği mesajlar değil, savaştan önemli oranda etkilendikleri üzerinde durulmaktadır. Çocuk odaklı habercilik açısından

fotoğraflarda çocukların istek, beklenti ve düşüncelerini yansıtan iletilerin aktarılması beklenmektedir. Bu bağlamda fotoğraflarda çocuklar pasif durumda ve verilen mesajlar yetişkinlerin bakış açısıyla yansıtılmaktadır. Bu durum çocukların birey olarak yok sayılması anlamına gelmektedir. Zira birey kendi özgür iradesi, tercihleri, arzuları olan insanları ifade etmektedir. Çocukların yetişkin bakış açısıyla, yetişkinlerin arzu, istek ve beklentileri doğrultusunda haberlerde yer alması birey kimliklerinin silikleştirilmesi anlamına gelir. Ayrıca bu durum çocuk görsellerini yetişkinlerin arzu, istek ve beklentilerini aktarma aracı haline getirmektedir.

İncelenen fotoğraflar, çocuk odaklı habercilik ekseninde ele alındığında bu fotoğraflarda çocuğun üstün yararının tam anlamıyla gözetilmediği söylenebilir. Fotoğrafta çocuklar genellikle sefil ve ilk bakışta izleyenlerde acıma duygusu uyandıracak şekilde konumlandırılmaktadır. Bu durum çocukları acıma duygusunun bir nesnesi haline getirmektedir. Öte yandan incelenen fotoğrafların tamamında çocukların açık görüntülerinin yer aldığı görülmektedir. Bu durum çocuğun üstün yararı bağlamında tartışmaya açık bir konudur. Zira çocuklar fotoğraflarda sefil, acınası, zavallı olarak görülmekte dolayısıyla da duygu sömürsüne açık konumda olmaktadır. Çocukların duygu sömürü aracı haline getirilmemesi, sefil görüntülerine yer verilmemesi, üstün yararı olmadığı sürece kimliklerinin ortaya konulmaması çeşitli ilke ve kurallarla belirtilmektedir. İlgili fotoğraflarda bu kurallara riayet edilmediği anlaşılmaktadır. Söz konusu bu durumlar da çocukların birey olma gerçeğini silikleştirmektedir. Ayrıca fotoğraflarda çizilen genel profil mevcut toplumsal ve kültürel anlayışla örtüşmektedir. Egemen ideoloji ve düşüncelerden yana bir profil çizen medyanın çocukları olumsuz duygularla yansıtması çocuklara yönelik gelecek algıların da bu yönde şekillenmesine neden olacaktır.

Fotoğraflarda savaş mağduru çocuklara yönelik beslenme, barınma gibi temel sorunlar dışında özel bir duyarlılık geliştirilmediği, çocukların yaşadığı sorunların yalnızca beslenme ve barınma ekseninde sınırlandırıldığı görülmüştür. Çocukların barınma, beslenme gibi açılardan zor durumlarda olduklarının aktarılmasına rağmen, çocuklara yönelik neler yapılabileceği, çocuğun yararının savaşı durdurmak dışında neleri gerektirdiği ele alınmamaktadır. Savaş ve çatışma bölgesindeki çocukların eğitim, sağlık, psikolojik destek gibi pek çok sorun yaşadıkları göz önüne alındığında bu unsurların fotoğraflarda yer almaması çocuk odaklı habercilik açısından eleştiriye açık bir durumdur. Çocukları fotoğraflarda yalnızca belli yönleriyle ele almak diğer birçok yönden yok saymak anlamına gelmektedir. Ayrıca bu durum hak odaklı bir anlayıştan da uzaktır.

Çocuk odaklı habercilik konusunda akademik anlamda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Fakat savaşla ilgili haberlerde yer alan çocuk fotoğraflarının çocuk odaklı habercilik esasında ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çocuk odaklı haberciliğe dayanan bir gazetecilik anlayışı medya aracılığıyla yaratılan çocuk imgesinin olumlu algılanmasında büyük öneme sahiptir. Çocuk odaklı haberciliğe duyarlı olmayan bir bakış açısının medyada etkin olması çocukların haklar anlamında olumsuz temsil edilmesine neden olacaktır. Bu nedenle medyada çocuk konulu içeriklerin, savaş ve çatışma bölgelerinde çekilen çocuklarla ilgili fotoğraflar da dâhil olmak üzere bilimsel anlamda incelenmeli, haber ve fotoğraflardaki mevcut hak ihlalleri tespit edilmeli, bu ihlallere yönelik kamuoyunu bilgilendirilmeli ve konuya yönelik toplumsal bir hassasiyet oluşturulmalıdır. Yapılan akademik çalışmalarda haber ve fotoğraflarda çocuk haklarının ihlaline neden olan bireysel, toplumsal ve örgütsel yapılar bütün boyutlarıyla değerlendirilmelidir.

Geniş kitlelere ulaşma ve onları etkileyebilme gücüne sahip medyanın “Gazetecilerin çocuk haklarıyla ilgili kendi kurumsal ve kişisel etik kodlarını geliştirmesi (Tosun, 2012, s. 194), çocuk odaklı habercilik anlayışıyla içeriklerinde çocuk haklarını gözetmesi gerekmektedir. Bu bağlamda medya çalışanlarına çocuk hakları, çocuk odaklı habercilik gibi konularda eğitim verilmesi, bu eğitimin haber üretim pratiklerine yansıtılması sağlanmalıdır. Zira çocuk hakları ve çocuk odaklı habercilik ilke ve kurallarından haberi olmayan medya çalışanlarının medya içeriklerinde çocuk odaklı anlayışla hareket etmesi beklenemez. Ayrıca haber üretim sürecinde çocuğun yararının her şeyden üstün olduğu bilincinden hareketle çocuk haklarının hiçbir ekonomik, siyasi çıkar tarafından gölgelenmesine izin verilmemelidir. Özellikle savaş ve çatışma bölgelerinde çekilen fotoğrafların manipüle edilebilir özellikte olması ve tarihi belge niteliğine sahip olması gibi nedenlerle bireyler üzerindeki etkisi ve kalıcılığı dikkate alınarak çekilen fotoğraflarda çocuk odaklı habercilik gereği belirtilen ilke ve kurallara azami önem gösterilmesi büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Akdağ, Ç. T. (2016). Yeni Medyada Çocuk Haberciliği: “Milliyet Çocuk”, “Hürriyet Çocuk” ve “Cicicee Çocuk Deyince” Sayfalarının İncelenmesi. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (25), 155-180.
- Alankuş, S. (2012). BİA ve Hak Haberciliği Eğitim Çalışmaları Üzerine. S. Alankuş içinde, *Çocuk Odaklı Habercilik* (s. 23-27). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Alankuş, S. (2012). Önsöz: Neden Çocuk Odaklı Habercilik Kitabı. S. Alankuş içinde, *Çocuk Odaklı Habercilik* (s. 27-75). İstanbul: IPS İletişim Vakfı.
- Arslan, H. (2014). Eleştirel Medya Okuryazarlığı Kapsamında Çocuk Odaklı Haber ve Programlar Üzerine Bir Değerlendirme. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 70-79.
- Arslan, H., & Topal, A. (2021). Çocuk Odaklı Habercilik Üzerine Yeni Medyaya Şiddet, Taciz, Tecavüz, Cinayet Haberleri Üzerinden Eleştirel Bakış: Leyla Aydemir Örneği. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (11), 132-159.
- Barthes, R. (1995). *Göstergebilimsel Serüven*. (M. Rifet, & S. Rifet, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- BİANET. (2010). *Çocuk Odaklı Habercilik İçin Gazetecilere Rehber*. 19 Ocak 2022 tarihinde www.bianet.org: <https://m.bianet.org/kurdi/ifade-ozgurlugu/123406-cocuk-odakli-habercilik-icin-gazetecilere-rehber> adresinden alındı
- Bilgiç, E. E. (2020). *Çocuk Fotoğraflarının Medyada Kullanımı*. Aralık 9, 2021 tarihinde Çocuk Odaklı Habercilik Kütüphanesi: <https://haberdecocuk.org/haber-ve-soylesiler/haberler/cocuk-fotograflarinin-medyada-kullanimi/> adresinden alındı
- Bircan, U. (2015). Roland Barthes ve Göstergebilim. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 13(26), 14-41.
- Çakı, C. (2018). Mitinglerin Propagandadaki Rolü: Nürnberg Mitingleri'ne Ait Fotoğrafların Göstergebilimsel Analizi. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-79.
- Çam, S. (2015). Medya Çalışmalarında Göstergebilim Çözümlemeleri. B. Yıldırım içinde, *İletişim Araştırmalarında Yöntemler* (s. 287-319). Konya: Literatürk Academia.

- Çobaner, A. A. (2015). Çocuk Hakları Bağlamında Suriyeli Mülteci Çocukların. *Marmara İletişim Dergisi*(24), 27-54.
- Değirmencioğlu, S. M. (2012). Çocuk Hakları Penceresinden Basın: Eleştirel, Katılımcı ve Yapıcı Bir Bakış. S. Alankuş içinde, *Çocuk Odaklı Habercilik* (s. 134-173). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Dyikuk, J. J. (2018). Silence of Journalists about Children in Conflict: A Critical Assessment. *International Journal of Applied Research and Technology*, 25-40.
- Eker, S. (2015). Savaş Olgusunun Dönüşümü: Yeni Savaşlar ve Suriye Krizi Örneği. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 31-66.
- Fırat, F. (2016). Çocuk Odak'sız' Habercilik: İnternet Gazetelerinde Çocuk İçerikli Haberlerin Sunumu ve Etik İhlaller. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4(2), 817-833.
- Gezgin, S. (2002). *Basında Fotoğrafçılık*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- İnsan ve Hayat*. (2016). 21 Ocak 2022 tarihinde <https://insanvehayat.com/aciya-taniklik-savas-fotografcileri/> adresinden alındı
- Kako, A. (2020). *Suriye'deki iç savaşın bedelini çocuklar ödüyor*. 19.12.2021 tarihinde www.aa.com.tr: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyedeki-ic-savas-in-bedelini-cocuklar-oduyor/1863257> adresinden alındı
- Karaman, E. (2017). Roland Barthes ve Charles Sanders Peirce'in Göstergibilimsel Yaklaşımlarının Karşılaştırılması. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 9(2), 25-36.
- Koman, E., & Özkan, Ş. (2018). *Türkiye Yazılı Basınında Çocukların Temsili*. İstanbul: Hrant Dink Vakfı.
- medyaajans. (2021). *Gazete tirajları*. 20 Aralık 2021 tarihinde Medyaajans: <https://www.medyaajans.com/gazete-tirajlari.html> adresinden alındı
- Onat, Y., & Akço, S. (2012). Çocuk ve Habercilik. S. Alankuş içinde, *Çocuk Odaklı Habercilik* (s. 75-135). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Özel, E. K., Deniz, Ş., & Pakkan, Ş. (2021). Çocuğu 'Haber'den Silmek: Çocuk Haberlerinde Gazetecilik Etiği İçin Yeni Bir Fırsat Olarak Unutulma Hakkı. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*(61), 127-160.
- Özmen, Ş. Y. (2012). Çocuğun Adı Yok: Televizyon Haberlerinde Çocuğun Sunumu ve Çocuk Hakları Bağlamında Değerlendirilmesi. *İletişim ve Kuram Araştırma Dergisi*(34), 66-82.
- Ponte, C. (2005). Our Child and the Others: Pictures of Children in the News Media. *Kültür ve İletişim*, 8(2), 17-44.
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun Yokoluşu*. (K. İnal, Çev.) Ankara: İmge Kitapevi.
- Rifat, M. (2014). *Göstergibilimin ABC'si*. İstanbul: Say Yayınları.
- Salman, U. A. (2019). *Haberde Çocuk-Çocuk Odaklı Habercilik El Kitabı*-. (E. Koman, Dü.) İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Şahin, S. (2014). *Göstergibilim ve Tarihsel Gelişimi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

- Şirin, M. R. (2014). Çocuk ve Medya: Eşitsizlikler Dünyası. *İletişim ve Diplomasi*, 1(2), 181-189.
- Tosun, G. E. (2012). Çocuklar ve Çocuk Haklarının Medyada Temsili. S. Alankuş içinde, *Çocuk Odaklı Habercilik* (s. 174-197). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Ulusoy, H. Ö. (2019). Yerel Basında Çocuk Odaklı Habercilik: Akdeniz Gerçek ve Antalya Gündem Gazeteleri Üzerine Bir Araştırma. *Global Media Journal*, 9(18), 274-293.
- UNICEF. (2003). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Uygulama El Kitabı*. (Ş. Akipek, Çev.) İsviçre: Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu. 10.12.2021 tarihinde https://www.unicef.org/turkey/media/2321/file/TURmedia_Uygulama%20Elkitabı%20TR.pdf.pdf adresinden alındı
- UNICEF. (2007). *Çocuk Hakları ve Gazetecilik Uygulamaları*. Dublin Teknoloji Enstitüsü. 10.12.2021 tarihinde <https://www.unicef.org/turkey/media/3966/file/%C3%87OCUK%20HAKLARI%20VE%20GAZETEC%4%B0L%4%B0K%20UYGULAMALARI%20HAK%20TEMELL%4%B0%20PERSPEKT%4%B0F.pdf> adresinden alındı
- www.sabah.com.tr. (07.07.2016). 05.07.2021 tarihinde <https://www.sabah.com.tr/aktuel/2016/07/07/ucaklari-durdurun-bayramlasacagiz> adresinden alındı
- www.sabah.com.tr. (12.04.2018). 06.05.2021 tarihinde <https://www.sabah.com.tr/dunya/suriyede-savas-silah-tuccarlarinin-kazancini-katliyor-4266403> adresinden alındı
- www.sabah.com.tr. (16.03.2018). 17.05.2021 tarihinde <https://www.sabah.com.tr/dunya/suriyede-ic-savasin-8nci-yili-en-az-450-bin-insan-hayatini-kaybetti-1521208735-4244819> adresinden alındı
- www.sabah.com.tr. (16.03.2018). 06.05.2021 tarihinde <https://www.sabah.com.tr/dunya/suriyede-ic-savasin-8nci-yili-en-az-450-bin-insan-hayatini-kaybetti-1521208735-4244819?paging=10> adresinden alındı
- www.sabah.com.tr. (16.03.2018). 06.05.2021 tarihinde <https://www.sabah.com.tr/dunya/suriyede-ic-savasin-8nci-yili-en-az-450-bin-insan-hayatini-kaybetti-1521208735-4244819?paging=10> adresinden alındı
- www.sabah.com.tr. (16.03.2018). 05.06.2021 tarihinde <https://www.sabah.com.tr/dunya/suriyede-ic-savasin-8nci-yili-en-az-450-bin-insan-hayatini-kaybetti-1521208735-4244819?paging=10> adresinden alındı
- Yengin, D. A. (2012). Mekanikleşen Birey: Arçelik Örneğinin R. Barthes'a Göre Çözümlemesi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 2(1), 13-21.

Semiotic Analysis of Photographs of Children Used in War-Themed News in the Context of Child-Focused Journalism: The Case of the Syrian Civil War

Aydın KAYMAK (Ph.D.)

Aziz COŞKUN (Lect. Ph.D.)

Extended Abstract

War is expressed as a comprehensive and dynamic phenomenon that is associated with humanity and that has changed many times in terms of methods and practices in the historical sense, and therefore has differentiated. This phenomenon can be considered as a radical reality in which empires and nation-states experienced in the early ages. War has sometimes been used as an effective force for societies to gain superiority over one another, and sometimes to gather wealth and fame (Eker, 2015, s. 33). In this power race, when one of the parties cannot gain superiority over the other, it can lead to difficult situations. As a matter of fact, the “Arab Spring” period that started in Tunisia in 2010 caused all Middle Easterns to face difficult situations. Perhaps the most visible of this period is the Syrian civil war. This war, which started on March 15, 2011, has turned into a human drama. The Syrian civil war, which threatens all humanity in general, has also caused enormous problems for children. This situation is also emphasized in the “International Day of Innocent Children Victims of Aggression” organized by the United Nations (UN) every year on 4 June to draw attention to children’s rights and to remind of their commitment. It is reported by the UN that the children has paid the price for civil war and that a total of 6.7 million people, 2.5 million of whom were children, had to leave their country due to the civil war. According to the report of the United Nations Children’s Fund (UNICEF); Many children in Syria continue their lives without the necessary health services and one out of every three children cannot get education. In addition, according to the related report; Since the beginning of the civil war in Syria, at least 29,296 children have been killed by the conflicting parties, many injured or maimed (Kako, Suriye’deki iç savaşın bedelini çocuklar ödüyor, 2020). These data are important as they show that the Syrian civil war has had devastating effects on children. It is of great importance that these effects on children are conveyed by the media, also known as the voice of the public. While reporting the effects of the civil war on children in the context of rights-based reporting, the media should consider that these children are also individuals. It is expected that children should be visible in the news in the sense of right, be represented as a subject without being objectified, express their feelings, thoughts and problems, not be offended, and media should not reveal their identities and protect their personal rights. Based on the assumption that this is not the case, the study focuses on how children are represented through the visuals in the news about the war.

The aim of the study is to examine how children are represented through the photographs in the news about the war in the example of the Syrian civil war, in the context of child-focused journalism, and to encourage children to be more qualified and rights-oriented in such news based on the data obtained. For these purposes, the question of “How are children represented in the photographs used in the news about war?” is examined. In the study, six different photographs used in the news about the Syrian civil war in the news site of Sabah newspaper are included in the study by purposive sampling. In the study,

the circulation rate is taken into account in the determination of Sabah newspaper. In this context, Sabah newspaper having the highest circulation rate in the circulation report for the week of 01-07 November 2021, which coincides with the period when the study was designed, is selected. The relevant circulation report has been accessed from the website (mediaajans, 2021). The six photographs determined in the study are analyzed using the semiotic analysis method based on the denotation and connotation concepts of the French Linguist Roland Barthes. Barthes defined semiotics as “It is an adventure, that is, what happens to me (What comes to me from the signifier)” (1995, p. 13). As a result of the examinations, it has been determined that the children are generally positioned as miserable and in a way that arouses pity in the audience. In the photographs used, children were shown as individuals who were significantly affected by the war rather than being the subject of the message to be conveyed. In addition, it has been observed that no special sensitivity has been developed for children other than basic problems such as nutrition and shelter in the photographs. In summary, we can say that the benefit for the child is not fully taken into account in the photographs used.

Keywords: Child-Oriented Journalism, War News, War Photos, Semiotics, Syrian Civil War.

Bu makale **intihal tespit yazılımlarıyla** taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by **plagiarism detection softwares**. No plagiarism detected.

Bu çalışmada “**Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi**” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “**Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive**” were followed.

Yazarların çalışmadaki **katkı oranları** eşittir.

The authors’ **contribution rates** in the study are equal.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile **çıkar çatışması** bulunmamaktadır.

There is no **conflict of interest** with any institution or person within the scope of the study.